

stran“. Jde až ke kořenu věci, k francouzské hospodářské struktuře, jež se mu jeví daleko staršího data než hospodářský útvar současné Anglie, Spojených Států či Německa, který vznikl před několika desetiletími, kdežto francouzské hospodářství bylo již hotovo na konci osmnáctého století. Francouzský charakter jest doposud určován zemědělcem, řemeslníkem a měšťanem (bourgeois), což znamená živý vztah k půdě, individualitu v práci a podnikání a majetkovou samostatnost. Individualismus přenáší se i do politiky a proto místo organisovaných stran v anglosaském slova smyslu, zná Francie pouze politické skupiny, neurčité a měnivé, bez jakékoli kázně. První zárodky dnešního stranictví jest hledati již ve francouzské revoluci, kdy vznikl tábor radikálně pokrokový a antiklerikální proti táboru nacionálnímu a katolickému konservatismu. Dalším stranám dal vznik průmyslový převrat se svými sociálními tendencemi. Zahraniční politika až do posledních let neměla zásadního vlivu na francouzské stranictví, neboť Francouz posuzuje ji pouze s hlediska zabezpečení hranic. Autor zabývá se pak vylíčením rovnováhy mezi levicí a pravicí v poválečné francouzské politice a podává výstižný obraz jednotlivých politických stran, při čemž se uplatňuje jeho jedinečný smysl pro charakteristiku detailem a vtípem. Vedle neobyčejné jasnosti ve výkladu jest právě nutno uvést jako jednu z hlavních Siegfriedových zásluh, že třebaže dovede na pravém místě uvést statistiky a dokumentovati své vývody příslušnými texty, nevyhýbá se ve svém výkladu psychologického rázu některým zdánlivě ležérním — a ryze francouzským — náznakům, kterými jest skutečnost zachycena mnohem výstižněji než rozvleklým traktátem, při čemž není knize ubráno nic na její hloubce a vědecké přesvědčivosti. Závěrem Siegfriedova obrazu dnešní Francie jest srovnání s anglosaskou demokracií, kterou autor shledává sice politicky konstruktivnější a hospodářsky výkonnější než demokracii francouzskou, jíž věnuje následující charakteristiku: „Jestliže kdy lidstvu půjde o otázku osobnosti, o její myšlenky a právo samostatně mysliti, francouzský idealismus, jehož síla jest dosud neoslabená, znovu nabude svého starého významu. Francouzský starý mystický názor na politiku, ač jest nedostatečný ve své sociální účinnosti, ospravedlňuje se do jisté míry instinktivním a trvalým předsevzetím chrániti osobnost, což jest hlavní životní zájem, jehož se Francie pravděpodobně nikdy nezrekne.“ Siegfriedovu knihu musí nezbytně čísti každý, kdo chce pochopiti nejen francouzské politické poměry, nýbrž celou francouzskou kulturu a duševní život, neboť kniha přesahuje daleko politický rámeček.

POJEM STÁTU U LÉONA DUGUITA. Celé první dvojčíslo nového francouzského časopisu „Archives de Philosophie du droit et de Sociologie juridique“ bylo věnováno rozboru díla slavného právníka L. Duguity. Z devíti studií, zabravších více než 200 stran, zajímá nás zde zejména pojednání londýnského universitního profesora Harolda J. Laskiho: *La conception de l'Etat de Léon Duguit*. Věnujme jí trochu pozornosti.

Duguit se pokusil vypracovati takovou teorii o státu, která by byla oproštěna od jakékoliv fikce a od všech metafysických pojmů. Tato teorie, vědecká v pravém smyslu toho slova, měla býti založena jedině na životní skutečnosti a nezávisle na předběžných hypotesách. „Lidé žijí shromážděni ve skupinách a ve společnostech; jsou vzájemně na sobě závislí, jsou mezi sebou solidární. Mají společné potřeby, jež mohou ukojiti jen ve společném životě; současně však mají potřeby odlišné, jejichž ukojení může býti zajištěno jen výměnou vzájemné služby. Lidský vývoj je zajištěn pouze stálým rozvojem těchto dvou směrů individuální aktivity.“ Tím, že každý jednotlivec uskutečňuje tento

vývoj, uskutečňuje svou vlastní osobnost. Tak nejenom že se nesmí stavěti proti solidaritě, na níž je závislý, nýbrž musí přímo spolupracovati na přirozeném rozvoji této sociální solidarity. Ovšem, právní zákon neukládá všem osobám stejných povinností: jiné jsou povinnosti strážníka, jiné jsou povinnosti profesora. Leč vlastní obsah, pozitivní i negativní stránka ukládaných povinností, zůstává stále táž. Ona zavazuje také stát, neboť ani on se nemůže vymykati právu, ježto není nic jiného než společenství lidí, uskutečňujících a rozvíjejících společenskou solidaritu.

V tomto pojetí jest stát skupinou individuí, jež dávají příkazy jiným individuí. Je věcí přirozenou, že tyto příkazy nemohou býti v rozporu s cíly a snahami společnosti jako celku. Jinými slovy řečeno: nejdůležitější povinností státu jest, aby umožnil každému zvláště a všem občanům dohromady nerušenou spolupráci na uskutečňování co nejplnější společenské solidarity a tím co nejplnějšího společenského blaha. Jen tato povinnost může být odůvodněním práva státu, aby použil i moci k zajištění a uskutečnění úkolu, který je naň vložen. Tím je však současně zdůvodněno právo k odporu, neboť nenáležitě plnění státních povinností oprávnjuje postižené ke vzpouře. Stát je prostředkem, nikoliv cílem. Domyšleno dále: Duguit může popírati „osobnost“ a svrchovanost státu. Mluvíti o státní činnosti znamená prostě uvědomiti si, že určití úředníci vykonali příkazy ministra. Není tudíž důvodu, proč by se tu mělo mluvíti o nějaké zvláštní osobnosti, která je odlišná od osobností, jež daný rozkaz vydaly nebo jej vykonaly.

Ještě jiným způsobem dospívá Duguit k popření státní suverenity. Tvrdí, že ve společnosti není práv, že jsou tu pouze závazky. Každému z nás přísluší plnění určitých funkcí, daných našim postavením ve společnosti. Svrchovanost by znamenala neodpovědnou a neomezenou vůli těch, jimž je přiznávána, kdežto ve skutečnosti i oni jsou vázáni cílem, jemuž slouží. Jejich moc je vázána jejich funkcí a nesmí jí zneužiti; i ona podléhá platnému řádu. Jaká je tedy funkce státu? Má za úkol ukojiti jisté sociální potřeby, jež ustavičně vzrůstají a jsou stále rozmanitější. Celá teorie státu je obsažena v myšlence sociálních potřeb. Společenská solidarita je utužována tím, že velké množství úředníků plní své zvláštní funkce, které jsou jim přiřčeny podle zásady dělby práce.

Odtud plynou dva závěry: stát je snižen na úroveň prostého občana, poněvadž činy jich obou jsou podřízeny témuž objektivnímu právu; na druhé straně pak mizí rozdíl práva veřejného a práva soukromého, neboť pro obojí platí kritérium téhož práva objektivního. Tato dedukce v sobě nezbytně zahrnuje naprostou odpovědnost státu za jeho činy. Tím však je také vymezeno pole odpovědné individuální činnosti, která je v poslední příčině základem společenského blaha.

A. O.

JOHN DEWEY: DEMOKRACIE A VÝCHOVA. Přeložil Jos. Hruša. Nakl. Jana Laichtera v Praze 1932. Stran 503, Kč 69.—.

Mezi velmi četnými spisy o demokracii zaujímá kniha Deweyova čestné místo. Plným právem. Neboť v té záplavě delších i kratších pojednání o problému demokracie a zejména o současné krizi demokracie najdeme mnohé, které celou otázkou chápou s příliš úzkého hlediska parlamentarismu. Naproti tomu autor *Demokracie a výchovy* jde až na samý kořen problému, když nenáročným, zato však tím pronikavějším způsobem provádí analýsu současné společnosti, aby ukázal, kde je co vadného a kde je třeba počít s nápravou. K tomu dodejme, že je mu demokracie otázkou celého životního názoru a že je ve svých myšlenkových vývodech veden citem sociální spravedlnosti, nezaujaté a eticky motivované.